

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพัฒนา จังหวัดพังงา: การศึกษาเบื้องต้น
Bang Pat community-based Tourism Management: A preliminary Study

เสรี บุญรัตน์

saree.b@pkru.ac.th

ผศ.ดร.ชิดชนก อนันตมงคลกุล

chidchanok.a@pkru.ac.th

วิทยาลัยการท่องเที่ยวนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนชายฝั่งทะเลเบื้องต้น โดยใช้กรณีศึกษาจากชุมชนบ้านบางพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดพังงา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความยั่งยืน ผลการศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อยกับชาวบ้านจำนวน 9 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ประชาชนในชุมชนยังขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยรวมถึงยังไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างไรก็ตาม ประชาชนในพื้นที่เล็งเห็นความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ รวมถึงชุมชนและผู้นำชุมชนเริ่มมีแนวคิดในการตั้งกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว และมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นต้น ผลของการวิจัยเบื้องต้นนี้ สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ การท่องเที่ยวโดยชุมชน บางพัฒนา การมีส่วนร่วม

ABSTRACT

This qualitative research aims to preliminarily provide a better understanding of community-based tourism management participation. The focus of this exploration is on local Bang Pat community, which is a coastal community located in Muang Phang-nga. A focus group with nine locals are utilized. The content analyses show locals in the coastal village appear lack of knowledge on community-based tourism management. Moreover, they do not pay enough attention of tourism management participation. Nevertheless, it is evident that locals are confident in the success of their community-based tourism activities. This is because of their rich coastal resources, exists of the community's regulations for sustainable economy and local

community. The results can be adopted as a guideline for development of sustainable community based-tourism management.

KEYWORDS: community-based tourism, Bang Pat, participation

บทนำ

ชุมชนถือเป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการโดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้ร่วมกำหนดรูปแบบและยุทธศาสตร์ต่างๆในการบริหารจัดการชุมชน ผู้นำชุมชนถือเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและส่วนร่วมในการวางแผนสำหรับกิจกรรมดังกล่าว ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดความรักและสามัคคีกันในทุกขณะเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเพื่อให้มีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามนโยบายหลักของภาครัฐมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสร้างงาน กระจายรายได้สู่ชุมชน ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน รวมถึงการอนุรักษ์เอกลักษณ์และวิถีชีวิตของคนในคงอยู่ชุมชนต่อไป

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน นั่นคือชุมชนจะทำหน้าที่ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันตัดสินใจ ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยมีผู้นำชุมชนเป็นประสานงานและควบคุมดูแล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ธรนรงค์และกระตุ้นการท่องเที่ยวให้เกิดการกระจายความเจริญไปยังชนบท ตลอดจนการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นภายใต้แนวคิด *เสน่ห์วิถีไทยเฉพาะถิ่น* (Unique Thai Local Experience) สเน่ห์ของชุมชนจะเป็นสินค้าหลักที่จะสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้ามาศึกษาความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับความเป็นชุมชนที่แท้จริง รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพัฒนา ตำบลบางเตย จังหวัดพังงา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในการศึกษาเบื้องต้นครั้งนี้ จะกล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงเป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้ของการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าว แนวคิดของการมีส่วนร่วม และข้อมูลทั่วไปของชุมชนบางพัฒนา ซึ่งเป็นกรณีศึกษาของการวิจัยในครั้งนี้ตามลำดับ

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2551) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการและรับผลประโยชน์ร่วมกันในชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แตกต่างจากการท่องเที่ยวโดยทั่วไปแบบสิ้นเชิง ซึ่งผู้พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย หลักการ องค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งจะต้องใช้คนในชุมชนเป็นฐานในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในการบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ ดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตมาเป็นปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวโดยมีการพัฒนาศักยภาพประชาชนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานต่างๆ เช่น การวางแผน การตัดสินใจ การกำหนดรูปแบบเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การร่วมประเมินผล และร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานเพื่อนำเอาปัญหา อุปสรรคมาเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีเป้าหมาย 5 ประการ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2551) ดังนี้

1. เสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถเชื่อมโยงรับประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง
2. ชุมชนสามารถบริหารจัดการและเชื่อมโยงผลประโยชน์ต่างๆจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง
3. วิถีชีวิตของคนในชุมชนตลอดจนวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้รับการอนุรักษ์และเพิ่มมูลค่าและยังช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน

4. นำมาซึ่งรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่ดีน่าอยู่
5. ความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยในการดำเนินการให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น เช่น ภาครัฐมีหน้าที่ช่วยส่งเสริม ประสาน และสนับสนุนเพื่อเชื่อมโยงโอกาสและเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ สถาบันการศึกษามีส่วนช่วยในการให้ความรู้และแสวงหาองค์ความรู้ที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริงสำหรับผู้ประกอบการบริษัทท่องเที่ยว ทำหน้าที่ส่งเสริมบริการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชนท้องถิ่น และสรรหาตลาดนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมให้กับกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน สื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเพื่อสร้างทางเลือกแก่สาธารณชนให้มีความเข้าใจของการท่องเที่ยวโดยชุมชน อีกขาดไม่ได้ คือ นักท่องเที่ยวซึ่งจะเป็นกลุ่มเครือข่ายที่ช่วยอุดหนุนบริการการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชนท้องถิ่น และทำความเข้าใจเพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2551) ดังนี้

1. ด้านศักยภาพของพื้นที่ เป็นจุดสำคัญหรือเป็นแหล่งที่จะทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณีที่ท้องถิ่นได้ปฏิบัติกันมาเป็นเวลายาวนาน คนในชุมชนเห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรต่างๆที่สามารถนำมาพัฒนาได้อย่างคุ้มค่าและเกิดความยั่งยืนกับท้องถิ่น
2. ด้านศักยภาพของคน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเริ่มจากคนในชุมชนจะต้องเข้าใจถึงบริบทความเป็นชุมชนของตนเองให้ดีกว่า และพร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณะชนหรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน
3. ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ตั้งแต่การวางแผน การรับรู้ถึงปัญหา การตัดสินใจ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ จากการระดมแนวความคิดของคนในชุมชน
4. ด้านการบริหารจัดการ ผู้นำชุมชนจะต้องมีองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนในชุมชน มีแนวคิด มีความพร้อม และมีเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถของความร่วมมือ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน

จากกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นอกจากศักยภาพด้านพื้นที่แล้ว ชุมชนจะมีความสำคัญมากต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าว ดังนั้น คนในชุมชนรวมถึงผู้นำที่เข้มแข็ง ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีการประสานงาน และทำงานร่วมกันอย่างลึกซึ้งเพื่อความสำเร็จของการดำเนินกิจการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านบางพัฒนาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในขั้นต้น เน้นศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพัฒนา ตำบลบางเตย จังหวัดพังงา

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

โคเฮนและอันฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นการร่วมกันค้นหาประเด็นปัญหา ถือเป็นระยะแรกในการตัดสินใจและเลือกกำหนดนโยบายตามความต้องการของประชาชนโดยรวมเป็นหลัก
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม เป็นการประสานความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมเงินในการสนับสนุนในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่กำหนดรูปแบบไว้
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการร่วมกันรับผิดชอบกับผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือการมีส่วนร่วมในการร่วมกันรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งในด้านของสังคม ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนและประโยชน์ส่วนตัวของบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการมีส่วนร่วมในการร่วมกันติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินโครงการนั้น ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้การเงินโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงกิจกรรมว่าควรที่จะดำเนินการต่อหรือไม่หรือก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันหรือไม่ ตลอดจนส่งผลอย่างไรต่อความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่ชุมชนได้จัดขึ้นนั้น สิ่งที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ก็คือปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม มีนักวิจัยหลายคนได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน อาทิ บุญชัย งามวิทย์โรจน์ (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากภายในชุมชนเอง เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำชุมชนเอง ด้านประชาชนในชุมชนที่มีจิตเสียสละ เห็นคุณค่าของชุมชน และเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน รวมถึงการรวมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่างๆในชุมชน และปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอก เช่น การได้รับความร่วมมือในการเข้ามาให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบ งบประมาณ องค์ความรู้ หรือการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการจัดการ

วัฒกานต์ ลาภสาร (2556) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. ความตระหนักของประชาชนในชุมชน คือ การมีจิตสำนึกรักชุมชนท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม รวมถึงการตระหนักถึงปัญหาที่จะได้รับร่วมกัน และความต้องการให้ประชาชนในชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่อยู่ดีมีสุข
2. ความเข้มแข็งของชุมชน คือ ความพร้อมของประชาชนในชุมชนที่มีศักยภาพในการมีส่วนร่วมในทุกๆด้านของชุมชน ความสามัคคีในชุมชน มีการประชุมเพื่อทำค้นหาปัญหาและแนวทางในการจัดการปัญหา เพื่อแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
3. การสนับสนุนและเครือข่าย คือ การได้รับถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการจากหน่วยงานหรือเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ศึกษาดูงานต่างท้องถิ่นเพื่อนำเอาแนวคิดหรือสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาพัฒนาชุมชนของตนเอง

4. ความใส่ใจและกิจกรรมที่ชุมชนได้ดำเนินการ ได้แก่ การใส่ใจในการรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงการเข้าใจในรูปแบบของการดำเนินกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดขึ้น มีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนในการจัดกิจกรรม เช่น การร่วมมือร่วมแรง มีหน้าที่ในการรับผิดชอบต่างๆของชุมชน
5. การให้คุณค่าทางสังคม ได้แก่ การเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาในท้องถิ่น การให้ความสำคัญของสิทธิมนุษยชนในทุกเชื้อชาติ ตลอดจนยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
6. คุณลักษณะการเป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่มีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้าน ความรับผิดชอบ ความเสียสละ มีคุณธรรม รวมทั้ง มุ่งมั่นความรู้ที่สามารถให้คำแนะนำกับประชาชนในชุมชนได้ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และมีแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหา

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีนักวิจัยกลุ่มหนึ่งได้มุ่งเน้นศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่และบริบทที่แตกต่างกัน โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เช่น คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) และเสรี วงษ์มณฑา (2558) โดยมีข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนยังขาดความเข้าใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน

พิมพลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ได้ใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้กรณีศึกษาบ้านโคกโคคร จังหวัดพังงา พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนโคกโคครดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยมีกิจกรรมในชุมชน เช่น สปาโคลนร้อน การชมปุมตแดง การพายเรือคายัค ทั้งนี้ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนโคกโคครได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดพังงา เพื่อมุ่งเน้นการส่งเสริมการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนให้มีความยั่งยืน และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

ชุมชนบ้านบางพัฒนา ตำบลบางเตย จังหวัดพังงา

จากข้อมูลโดยเทศบาลตำบลบางเตย พบว่า *บ้านบางพัฒนา* ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดพังงา เป็นชุมชนเล็กริมฝั่งทะเลที่มีประชากรประมาณ 300 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 104 ครัวเรือน โดยประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน และนับถือศาสนาอิสลาม ชุมชนบ้านบางพัฒนา เป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นเกาะในอ่าวพังงา สภาพพื้นที่เป็นป่าชายเลนที่สมบูรณ์ มีป่าโกงกางที่ยังคงสภาพสมบูรณ์เกือบ 100% ไม่มีพื้นดินในการเพาะปลูก ดังนั้น ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพการประมงชายฝั่งและค้าขายผลิตภัณฑ์อาหารทะเล เป็นหมู่บ้านวิถีชีวิตชาวชุมชนประมงที่มีความเรียบง่ายและรักษาธรรมชาติเอาไว้เป็นอย่างดี

เนื่องจากเป็นชุมชนติดทะเล ดังนั้น บ้านบางพัฒนาจึงได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและสนับสนุนกิจการโฮมสเตย์ เพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้จากการท่องเที่ยว (Thailand Tourism Directory, 2562) โดยในปี พ.ศ. 2561 หน่วยงานราชการในจังหวัดพังงาได้มีการเปิดโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภายใต้สโลแกน “รักจัง พังงา” ตามนโยบายรัฐบาลในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม มุ่งเน้นสร้างรายได้ ความเจริญ ตลอดจนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทสำคัญ หมู่บ้านบางพัฒนา เป็น

หมู่บ้านหนึ่งที่ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี ที่เน้นความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ ภูเขาสลับซับซ้อน และท้องทะเลที่สวยงาม ที่สำคัญคือ อาหารทะเลของบางพัฒนาที่ขึ้นชื่อมากที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดพังงา

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการวางแผนและร่วมปฏิบัติงาน เพื่อที่จะพัฒนาให้การท่องเที่ยวในชุมชนเป็นไปด้วยความยั่งยืน นอกจากนี้ ผู้นำ ต้องให้การสนับสนุนและพร้อมที่จะนำชุมชนให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้นำชุมชนจะต้องมีกระบวนการ ในการวางแผนกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ โดยให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับ ประชาชนในการเข้ามาบริหารจัดการชุมชนของตนเองให้เป็นชุมชนที่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นเครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยเลือกการสนทนากลุ่มย่อยในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลา การสนทนา กลุ่มย่อยจะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลน้อยกว่าการสัมภาษณ์เชิงลึก อีกทั้งการสนทนากลุ่มย่อยโดยผู้ให้ข้อมูลที่มี พื้นฐานคล้ายกัน มาจากชุมชนเดียวกัน และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน จะเป็นบรรยากาศของการคุยกัน ที่เป็นการสนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลได้มากขึ้น และช่วยลดความประหม่าของผู้ให้ข้อมูลได้เช่นกัน

ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชนบางพัฒนา ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 300 คน สำหรับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้น นักวิจัยได้กำหนดเกณฑ์เบื้องต้นสำหรับผู้ให้ ข้อมูล จะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือเป็นผู้ประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวในชุมชนบางพัฒนา หรือเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้วิจัยจัดกิจกรรม การสนทนากลุ่มในเดือนพฤษภาคม 2562 ผู้ร่วมสนทนาประกอบด้วยประชาชนในชุมชนตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของ Krueger (2002)

การสนทนากลุ่มในการศึกษาครั้งนี้ประยุกต์ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ผู้สัมภาษณ์จะทำการเตรียมข้อคำถามไว้ล่วงหน้าบางส่วน ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ได้ จัดเตรียมไว้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจะเปิดโอกาสให้นักวิจัยได้ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ (Interview guide) ประกอบด้วยข้อคำถามเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ประเด็นคำถาม หลัก และการสะท้อนแนวคิด (Reflection note) ของผู้ให้ข้อมูลภายหลังการสนทนา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้การ สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (un-structured interview) ร่วมด้วยเช่นกัน ตัวอย่างคำถาม เช่น 1) ความหมาย ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามความเข้าใจของท่านคืออะไร 2) ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของ ชุมชนของท่านอย่างไร และ 3) ท่านมองเห็นภาพความสำเร็จของการท่องเที่ยวในหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นั่นคือ ผู้วิจัยรวบรวมบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาด้วยการจดบันทึก อัดเทปการสนทนา จากนั้นทำการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษา ปรากฏการณ์ทางสังคมด้วยการวิเคราะห์ความหมายและจัดกลุ่มของข้อมูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความ

ถูกต้องของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการ 1) ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) จากนั้น ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปของสถานการณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนปัจจุบัน และรูปแบบของผู้นำกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้กรณีศึกษา หมู่บ้านบางพัฒนา ตำบลบางเตย จังหวัดพังงา ผลการวิจัยสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ นั่นคือ ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของผู้ร่วมสนทนา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวโน้มความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมู่บ้านบางพัฒนา

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับพื้นฐาน นั่นคือ ผู้เข้าร่วมการสนทนาเข้าใจว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่ขายความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ผู้ร่วมสนทนาคนที่ 1 กล่าวว่า “อย่างบ้านเรา บางพัฒนามีป่าโกงกาง ก็เอาธรรมชาติ ป่าโกงกาง พายเรือชมป่า ไปดูหอยนางรม แบบนี้” นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มคนที่ 2 ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจนิยามของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ “ผมคิดว่า เป็นการท่องเที่ยวแบบที่เราทำๆอยู่ที่นี่แหละ เอาเฉพาะเอกลักษณ์ของเรามาขาย อาหารทะเล นอนดูดาวที่บางพัฒนา พักโฮมสเตย์”

อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านยังขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่คลาดเคลื่อน นั่นคือ ประชาชนยังมีความเข้าใจว่า ผู้นำจะเป็นคนวางแผนการบริหารจัดการและสั่งการ และประชาชนมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น “รอให้ผู้ใหญ่สั่งมาว่ายังไง ค่อยว่ากัน” (ผู้ร่วมสนทนาคนที่ 3) นอกจากนี้ ชาวบ้านยังขาดประสบการณ์เรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อาทิ “เมื่ออาทิตย์ก่อน หลังจากอาจารย์มาทดสอบเส้นทาง สงสัยมีคนไปโฆษณาเส้นทางให้พวกเรา เลยมีคนติดต่อมา แต่เรายังไม่พร้อม กำลังคิดว่า จะคำนวณราคาเท่าไรดี ชูชาก็ยังไม่พร้อม เลยรับกลุ่มนั้นไม่ได้ เสียหายเหมือนกัน” (ผู้ร่วมสนทนาคนที่ 8)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ชาวบ้านยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา วางแผน ดำเนินกิจกรรม รับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามผลและประเมินผล เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่าบริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการตั้งแต่กระบวนการค้นหาปัญหา การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลเพื่อให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและทำให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน เช่น คำกล่าวที่ว่า “ไม่รู้ว่าคุณใหญ่จะทำอะไรบ้าง” อีกทั้ง “ถามผู้ใหญ่ได้เลย เดี่ยวผู้ใหญ่จะมาบอกเราเอง” ดังนั้น ผู้นำชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนถึงขั้นตอนต่างๆ ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร และสามารถจะดำเนินการได้หรือไม่ ทุกคนในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกันกำหนดทิศทางในการวางแผนกิจกรรมหรือโครงการต่างๆในชุมชน

ตลอดจนอธิบายเรื่องส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจและที่จะได้รับและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อีกทั้งผู้นำชุมชนควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพัฒนา ตำบลบางเตย จังหวัดพังงา ผู้นำควรจะใช้แนวคิดทำงานเป็นทีมเพื่อให้เข้ากับบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประชาชนในชุมชนสามารถเข้ามามีบทบาทในกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนเกิดประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน เพราะมีการร่วมกันวางแผน ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินกิจกรรม และร่วมกันติดตามประเมินผล ไม่ทำให้เกิดการขัดแย้งกันในชุมชน ทุกคนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เมื่อชีวิตการเป็นอยู่ดีขึ้นการมีส่วนร่วมในการเข้ามาดำเนินกิจกรรมของชุมชนก็จะมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวโน้มความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมู่บ้านบางพัฒนา

จากผลการสนทนากลุ่ม พบว่า ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 ด้านที่เป็นผลทางบวก นั่นคือ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

หมู่บ้านบางพัฒนาเป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลที่ขึ้นชื่อของจังหวัดพังงา และพื้นที่อันดามัน “อาหารทะเลบ้านเราได้รับความนิยมมาก เสาร์อาทิตย์ วันหยุดก็จะมีคนมากินมาซื้ออาหารทะเล ทั้งสดทั้งแห้งที่บางพัฒนา” (ผู้ร่วมสนทนา 4) “บางพัฒนามีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้ใหญ่บ้านคนก่อนๆ ที่มีการรณรงค์ให้ปลูกป่าโกงกางเพื่อเป็นแหล่งกักบังพายุ ดังนั้น วันนี้ป่าโกงกางบ้านเราอุดมสมบูรณ์มาก” (ผู้ร่วมสนทนา 9) อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า ชุมชนยังขาดรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

ด้านองค์กรชุมชน

หมู่บ้านบางพัฒนาได้ร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้

เราก็ทำงานกับหลายๆองค์กรนะ อย่างของอาจารย์เข้ามา เราก็มีเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น สัปดาห์ถัดไป เราจะมีอีกหน่วยงานหนึ่งที่จะเข้ามาทำเรื่องการท่องเที่ยวเหมือนกัน ผมจะรอดูว่าเค้าจะเข้ามาช่วยแบบไหน

(ผู้ร่วมสนทนาคนที่ 1)

ชาวบ้านบางพัฒนายังมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของพื้นที่ที่สามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวของชุมชนได้ “นี่ๆ คนนี้ ผู้ใหญ่คนก่อน แก่เป็นผู้นำ เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่รู้เรื่อง อธิบายเรื่องต่าง ๆ ของหมู่บ้านให้แขกได้ ปกติถ้ามีแขกผู้ใหญ่มา ถ้าผู้ใหญ่ไม่อยู่ ก็ให้แกช่วยอธิบาย” (ผู้ร่วมสนทนาคนที่ 6)

ด้านการจัดการ

นอกจากนี้ ยังพบว่า ชุมชนและผู้นำชุมชนเริ่มมีแนวคิดในการตั้งกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว และมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

ผมได้มีแนวคิดว่า เราจะขอบริจาคจากร้านอาหาร หรือถ้าร้านอาหารไม่เห็นด้วย ผมจะขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่ข้ามสะพานมาฝั่งนี้ ให้หยอดตู้คนละ 1 บาท เพื่อเป็นการช่วยหมู่บ้านรักษาความสะอาด ค่าน้ำ ผมว่า ถ้าทำแบบนี้ ชุมชนและนักท่องเที่ยวจะเห็นคุณค่าของการรักษาความสะอาดมากขึ้น ครั้งแรกผมจะเก็บ 10 บาท แต่ผมว่าแพงไป บาทเดียวก็น่าจะพอ เราจะได้เก็บสถิติด้วยว่า วันไหน เรามีแขกกี่คน 1 บาท 1 คน นับง่าย เอาเก็บไว้ในกองทุนหมู่บ้าน

(ผู้ร่วมสนทนาคนที่ 1)

ด้านการเรียนรู้

ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพัฒนาจะสามารถสร้างการรับรู้ และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ นั่นคือ บางพัฒนาได้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว “ชมป่า หาดหอย ปล่อยปู วิถีชุมชน” ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนชายฝั่ง เรียนรู้การพัฒนาฟาร์มทะเลโดยชุมชน (ธนาคารปู) ตลอดจนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาระบบนิเวศทางทะเลกับโครงการธนาคารปูด้วยการปล่อยปูทะเล และเดินดูเปิดตามธรรมชาติในบริเวณชุมชนบ้านบางพัฒนา พายเรือคายัคชมธรรมชาติและป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ของคลองบางพัฒนาและร่วมกิจกรรมปลูกป่าโกงกางเพื่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศทางทะเล ทั้งนี้ นอกจากเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวบ้านแล้ว กิจกรรมดังกล่าวยังทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน อาทิ “ครววก่อน ผมพายเรือให้คนกรุงเทพฯ ๗ นั้ง แยกทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำ แก้อธิบายเรื่องต่าง ๆ ให้ผมเอาไปใช้ได้เยอะเลย” (ผู้ร่วมสนทนาคนที่ 9)

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีข้อจำกัดทางด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้น ผู้นำในพื้นที่ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนและกำหนดทิศทางในการบริหารจัดการ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน อาทิ

1. กิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การเข้ามามีส่วนร่วมที่เห็นถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วม ให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่สามารถร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆในชุมชนได้
2. สร้างแรงจูงใจในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชน ลดช่องว่างระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง การร่วมกันทำงานเป็นทีม ทำให้ประชาชนอยากที่จะกลับมามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นต่อไป
3. ชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างชัดเจน โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุกกระบวนการ ตลอดจนการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน

อย่างทั่วถึง เมื่อมีรายได้ประชาชนก็จะเห็นถึงการเสียสละเวลาเข้ามาร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การทำงานร่วมกับองค์กรอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมความสำเร็จของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นอาจจะมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ และเป็นพี่เลี้ยงในการจัดกิจกรรมอบรม รวมถึงแนะนำแนวทางมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนหน่วยงานอิสระอาจจะมีส่วนร่วมในการทำการประชาสัมพันธ์รูปแบบการท่องเที่ยวอันเป็นเอกลักษณ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการสร้างประสบการณ์สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษากำแพงศิลา จังหวัดพังงา เทศบาลตำบลบางเตย (ม.ป.ด.). *บ้านบางพัฒนา*. [ออนไลน์] <http://www.bangtoeycity.go.th/general1.php>

7 กรกฎาคม 2562

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT-I ค้นหาเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.cbt-i.or.th>.

เสรี วงษ์มณฑา (2558) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาอำเภอบางบาลบุรีรัมย์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Thailand Tourism Directory (2562). *บ้านบางพัฒนา*. [ออนไลน์]

https://www.thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/1964_7

กรกฎาคม 2562

Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2002). *Designing and conducting focus group interviews*. World

bank